

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Blekinge län

Juni 2019

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Blekinge län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Blekinge län	5
<i>Näringslivet i Blekinge län</i>	5
Småföretagsbarometern – Blekinge län	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	12
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar</i>	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser	17

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande tolv månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerns konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Blekinge län

- **Småföretagskonjunkturen** i Blekinge är alltså positiv men har mattats av sedan i fjol och är något svagare än för riket som helhet. Utfallet av konjunktorens utveckling i länet blev som företagen förväntade sig i fjolårets rapport. Företagen tror däremot på en återhämtning i avmattningen och till skillnad från fjolårets rapport förväntar de sig en ökad tillväxttakt för de kommande tolv månaderna.
- **Sysselsättningstillväxten** har sett en kontinuerlig avmattning sedan 2016, men denna har nu planat ut och tillväxttakten ökar i årets mätning. Tillväxten ligger nu i nivå med riksgenomsnittet. Förväntningarna för det kommande året är en fortsatt ökning av tillväxten.
- **Tillväxten i orderingången** i Blekinge har minskat under de senaste tolv månaderna. Tillväxttakten för orderingången var i fjol i linje med riksgenomsnittet, men i årets mätning placerar sig länet under genomsnittet. Företagens förväntningarna inför det kommande året är en tilltagande tillväxttakt.
- **Omsättningstillväxten** i Blekinge län har mattats av i årets mätning och ligger till skillnad från i fjol under riksgenomsnittet. Företagen i länet förväntar sig en tilltagande tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Lönsamhetstillväxten** i Blekinge län är högre än för riksgenomsnittet. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt bland Blekinges småföretagare fortsätta öka.
- Företagen i Blekinges län upplever ungefär samma möjligheter att växa framöver som riksgenomsnittet, 65 procent av företagen i länet anser att de har **goda utsikter att expandera** på sikt. Motsvarande siffra för riket som helhet är 68 procent.
- Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största **tillväxthindret** enligt Blekinges småföretag. Av samtliga företag uppger 41 procent detta som största hinder, vilket kan jämföras med 21 procent för två år sedan. Höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens är de näst mest betydande expansionshindren.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Blekinge län

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. Företagens högt ställda förväntningar har alltså inte införlivats under året, vilket också förklarar varför företagen nu ytterligare reviderat ned förväntningarna inför de kommande tolv månaderna. Det är framför allt sysselsättningen som ökat långsammare än förväntat. Även orderingång och omsättning har utvecklats svagare. En trolig förklaring till att tillväxttakten avtagit under året är, liksom tidigare år, att många småföretag redan har nått sina kapacitetstak. Svårigheter att hitta personal med rätt kompetens och höga kostnader för att ha anställda är exempel på utmaningar som gör det svårt för företag att expandera och att på kort tid anpassa och förändra produktionstakten.

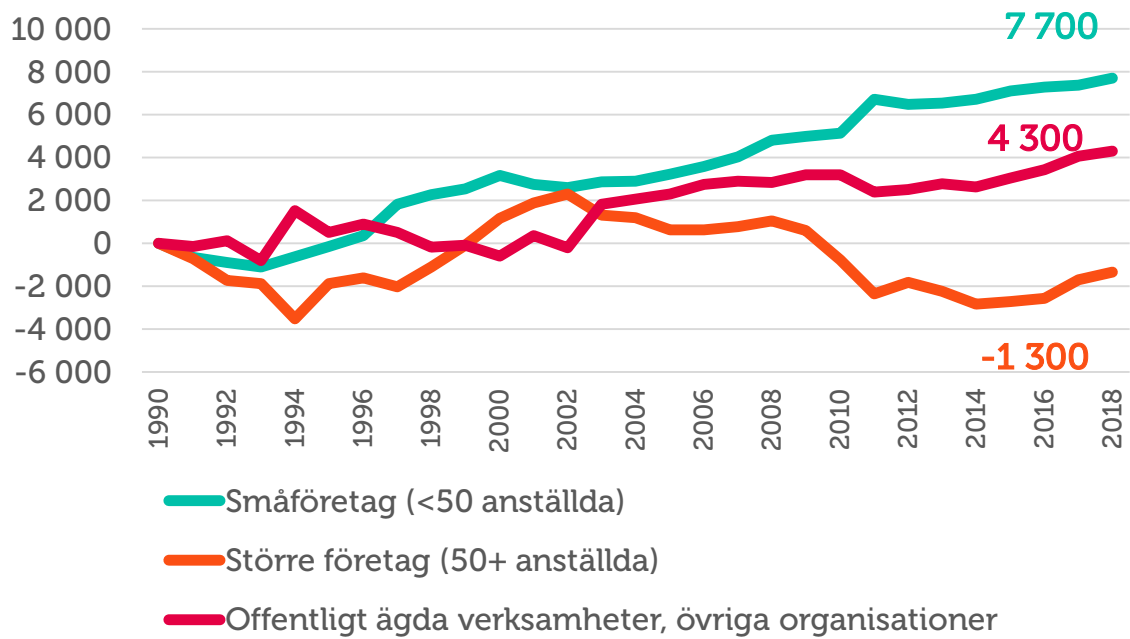
Det är andra året i rad som konjunkturindikatorn minskar och den är nu på lägsta nivån sedan 2013, det vill säga efterdyningarna av eurokrisen. Småföretagen upplever trots det en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Näringslivet i Blekinge län

Många av företagen i Blekinge län är serviceföretag och underentreprenörer till de stora tillverkningsföretagen och den lokala handeln. Under det senaste året har utvecklingen varit positiv om än avtagande jämfört med fjolårets resultat. Den avtagande utvecklingen skulle kunna vara en effekt av politisk och ekonomisk oro i vår omvärld.

Den lokala näringslivspolitikerna har som mål att stimulera regionens näringsliv och därmed skapa en ekonomiskt hållbar utveckling samt ökad sysselsättning. Målet är att skapa väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av länet. Detta förutsätter ett brett samarbete med näringsliv, kommuner och andra organisationer. Region Blekinge ansvarar för det regionala utvecklingsprogrammet - det strategidokument som innehåller övergripande mål och en framtida strategisk inriktning för det regionala utvecklingsarbetet i länet.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Blekinge län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit något i den offentliga sektorn.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Blekinge län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

Småföretagsbarometern – Blekinge län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Utvecklingen inom sysselsättning, orderingång och omsättning hos Blekinge läns småföretag kommer att redovisas för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i Blekinge. Länets småföretagare har upplevt en tämligen kraftig återhämnning i konjunkturen efter två perioder av väldigt svag konjunktur, först under 2008- 2009 och sedan en andra gång under 2012-2013. Från att år 2007 ha nått ett nettotal på 148, bottnade index 2012 med ett värde på -14. Efter det har länet nu haft flera år med god tillväxt. Tillväxten i länet har fortsatt även under detta år, men med en ihållande avmattning sedan år 2015.

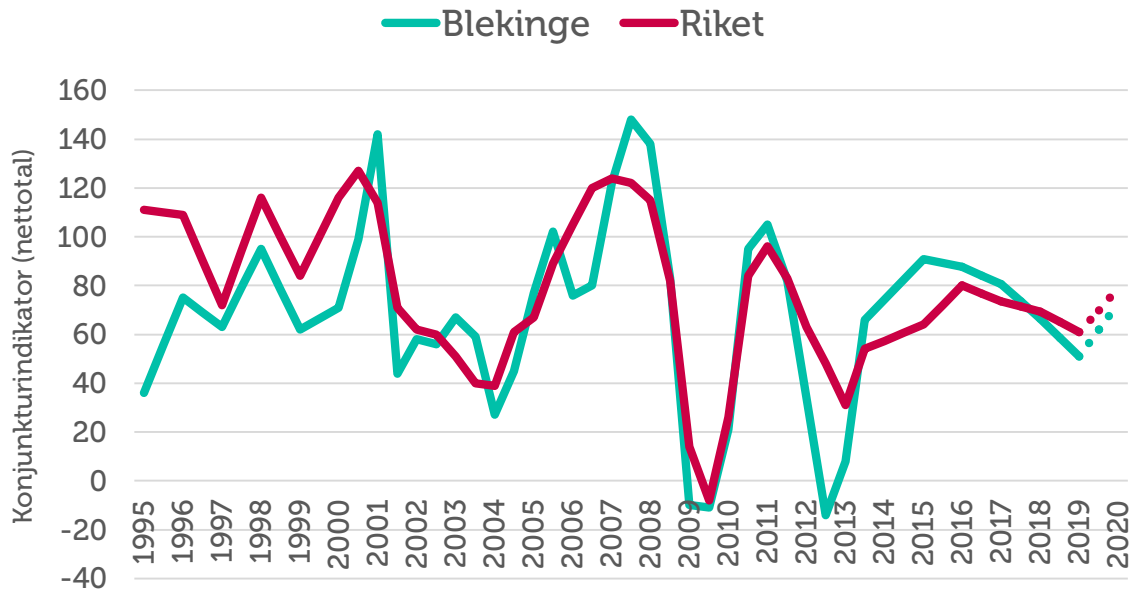
I 2018 års mätning var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 66. Årets nettotal är 51 vilket alltså visar på en svagare tillväxt under det gångna året, där Blekinge läns konjunkturindikator placerar sig under riksgenomsnittet på 61 (Figur 2). Denna avmattning i tillväxttakten stämmer väl överens med den prognos som företagen gav i fjolårets rapport, i vilken de trodde på en fortsatt fallande konjunkturindikator. För de kommande tolv månaderna tror däremot företagen i Blekinge län på en återhämtning i tillväxttakten. Bland länets företagare förväntas konjunkturindikatorn för 2020 hamna på 73, vilket ska jämföras med 79 för riksgenomsnittet. Figur 3 visar länsfördelningen runt riksgenomsnittet.

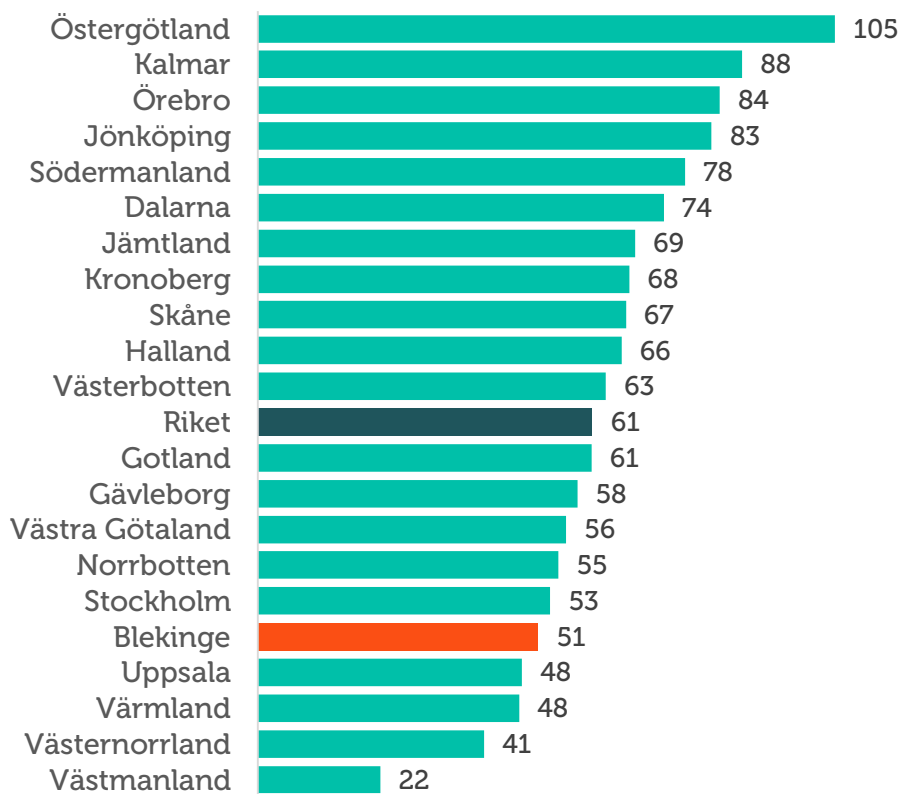
Magnus N:son. Engelbäck *Regionchef Företagarna Syd*

Läget är fortsatt stabilt och det är glädjande att se att såväl sysselsättningen och lönsamheten pekar uppåt i Blekinge. Den befarade kraftiga generella avmattningen dröjer. Dock påverkar omvärldsfaktorer mer i vissa branscher. Men det största hindret för länets småföretag att växa är fortsatt bristen på lämplig arbetskraft.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Blekinges län och riket 1995-2019

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2019

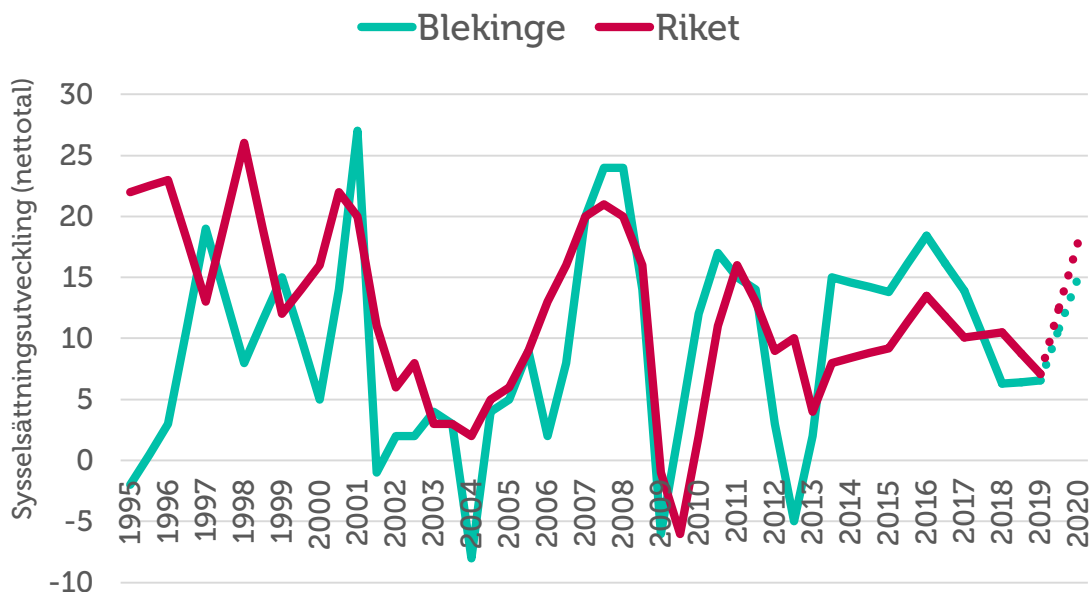
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Avmattningen i sysselsättningstillväxten i Blekinge har planat ut under de senaste tolv månaderna och tillväxten är fortsatt positiv. Totalt sett har 18 procent av företagen i länet ökat sin personalstyrka samtidigt som elva procent av företagen dragit ned på personal. Nettotalet blir således 7, vilket är i nivå med riksgenomsnittet. Sysselsättningstillväxten i länet är marginellt högre jämfört med fjolårets mätning (netttotal 6), se figur 4. Utfallet blev därmed en tillväxttakt i paritet med vad företagen förväntade sig vid förra årets mätning. Andelen företag som har minskat sin personalstyrka är oförändrad sedan fjolårets mätning samtidigt som andelen företag vilka har förstärkt personalstyrkan har ökat med en (1) procentenhet. Den försiktiga utvecklingen i sysselsättningen kan bero på att företagen haft svårt att hitta personal med den kompetens som efterfrågats.

Förväntningarna för det kommande året visar på en ökad tillväxttakt i Blekinges sysselsättning bland småföretagen. Nettotalet förväntas hamna på 15, vilket hade placerat tillväxten i nivå med länets netttotal för år 2017. Riksgenomsnittets förväntningar är ett netttotal på 18.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Blekinges län och riket 1995-2019

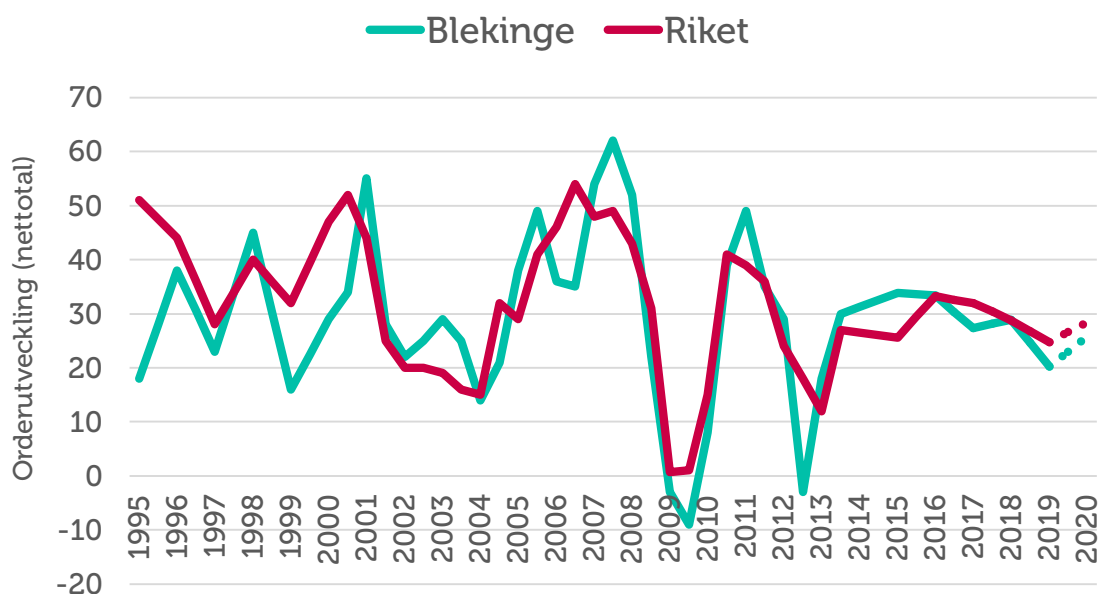

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Blekinge läns tillväxttakt för orderingång har mattats av under de senaste tolv månaderna, från 29 i fjolårets mätning till 20 för år 2019. I 2018 års mätning var det en knapp ökning av tillväxttakten i Blekinge län samtidigt som riksgenomsnittet mattades av, vilket placerade länet och riksgenomsnittet på samma netttotal. I årets mätning ser vi att avmattningen varit något högre i Blekinge län än för riket som helhet, vilket placerar länet under genomsnittet på 25. Sammantaget i länet är det 43 procent av småföretagen som haft en ökad orderingång, medan 23 procent uppger en minskad orderingång.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Blekinges län och riket 1995-2019

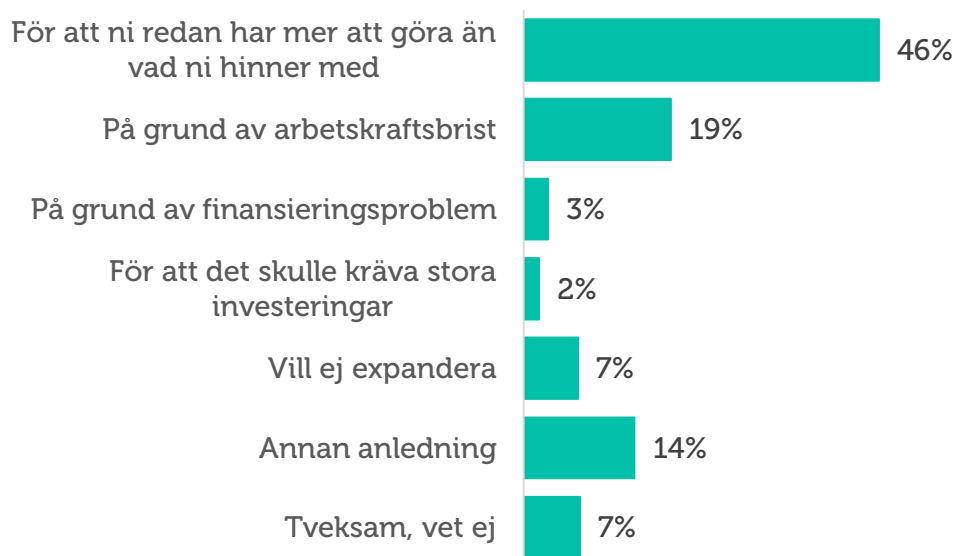
Som grafen ovan visar är förväntningarna inför det kommande året positiva. Med en prognos om ett netttotal på 26 i tillväxttakten ligger förväntningarna i Blekinge län i nivå med riksgenomsnittet, där tillväxttakten förväntas hamna på ett netttotal om 28.

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag tvingas tacka nej till order. Av länets småföretagare har 42 procent tackat nej till order under det senaste året, vilket är en positiv utveckling sedan fjolårets mätning då andelen var 47 procent. Detta gör att Blekinge län, om än marginellt, även detta år placerar sig strax över riksgenomsnittet där 41 procent av landets småföretagare har tackat nej till order det senaste året.

Precis som för övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order en konsekvens av att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I Blekinge län anger 46 procent av företagen detta som främsta anledning, jämfört med riksgenomsnittet på 56 procent. För länet är detta sju procentenheter lägre andel än i fjol. Precis som tidigare år, och i likhet med riket som helhet, är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för senare i texten upplever en stor andel företag i Blekinge län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

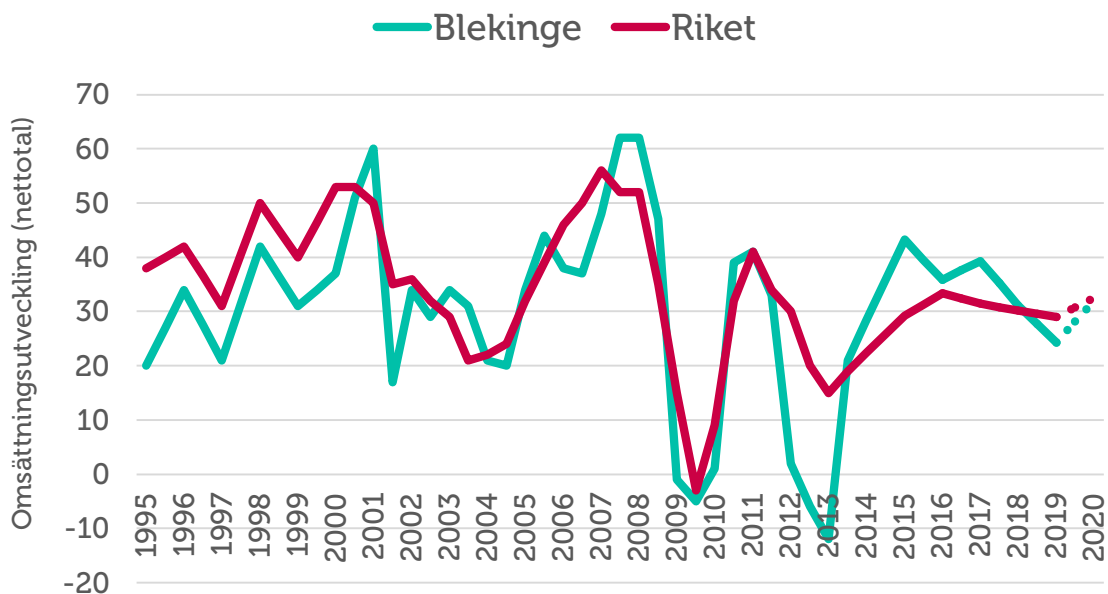
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Blekinge län är alltså positiv efter en kraftig ökning som påbörjades 2013, men som för andra året i rad har mattats av (se figur 7). Totalt sett har nettotalet för omsättning minskat från 31 till 24 i årets undersökning. Nettotalet för omsättningen i Blekinge låg strax över riksgenomsnittet i fjol men ligger nu under genomsnittet, vars nettotal i årets mätning är 29.

Trots en avmattning i tillväxttakten blev utfallet bättre än vad företagen förväntade sig i fjolårets mätning, då Blekingeföretagens prognos var att omsättningstillväxten skulle mattas av till ett nettotal på 20. Företagen i Blekinge län har i årets mätning skruvat upp sina förväntningar på de kommande tolv månaderna, där nettotalet förväntas öka till 32.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Blekinges län och riket 1995-2019

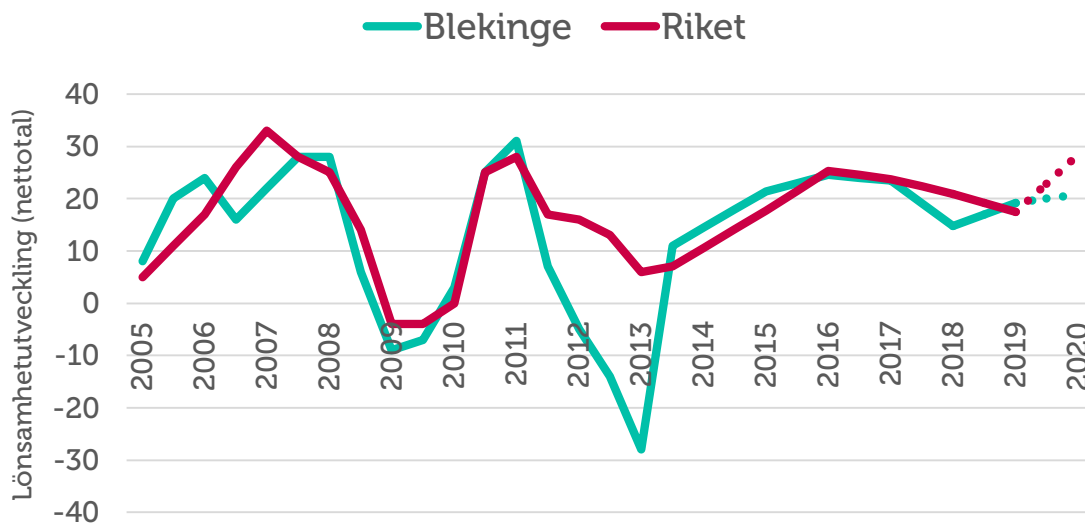
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar relaterar till lönsamhetsutvecklingen. Enligt figur 8 kan vi se att Blekinge län legat i linje med riksgenomsnittet vad gäller lönsamhetsutvecklingen, men att finanskrisen slog hårdare mot företagen i Blekinge jämfört med genomsnittet. Från 2013 har lönsamheten i länets småföretag återhämtat sig men de såg en något starkare avmattning i fjolårets mätning jämfört med riksgenomsnittet. I årets undersökning hamnar nettotalet på 19 jämfört med fjolårets 15. Av samtliga småföretag i länet har 38 procent haft en ökad lönsamhet. Totalt sett är nettotalet för länets lönsamhetsutveckling något över rikets nettotal 17.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland Blekinge läns småföretag öka till 21. Nettotalet för den förväntade lönsamheten ligger under riksgenomsnittets nettotal på 28. Bland företagen i länet tror 34 procent på en högre lönsamhet samtidigt som 13 procent tror på en lägre lönsamhet under det kommande året.

Förväntningarna på utvecklingen framöver avspeglar en fortsatt god konjunkturutveckling. Rörelserna i lönsamheten är framför allt tecken på hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också svängningar i den inhemska ekonomin.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Blekinges län och riket 2005-2019

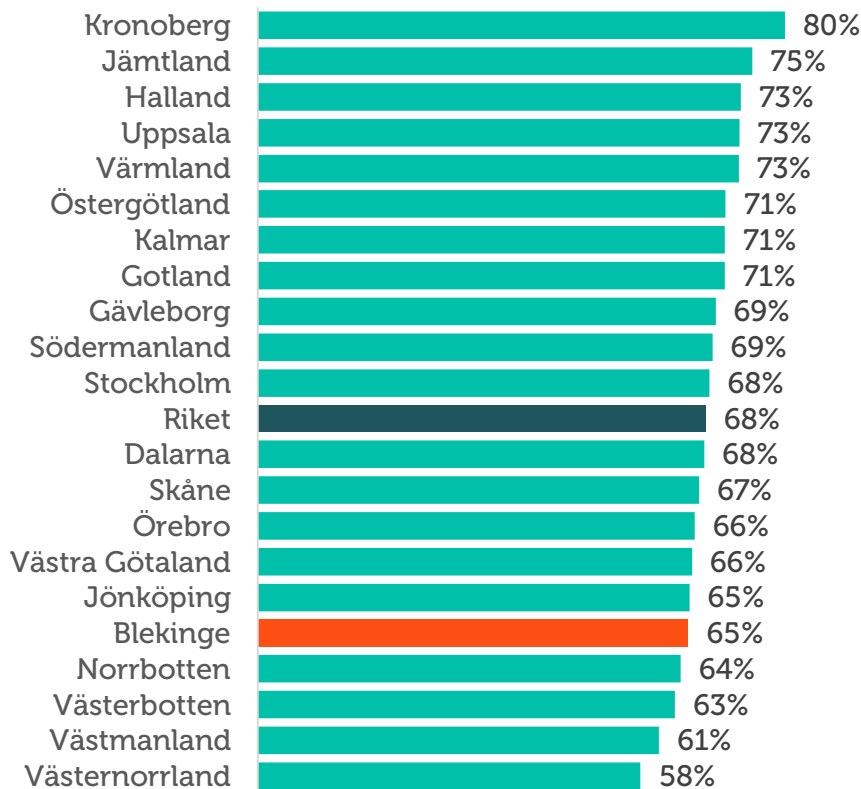
Företagens prisförväntningar

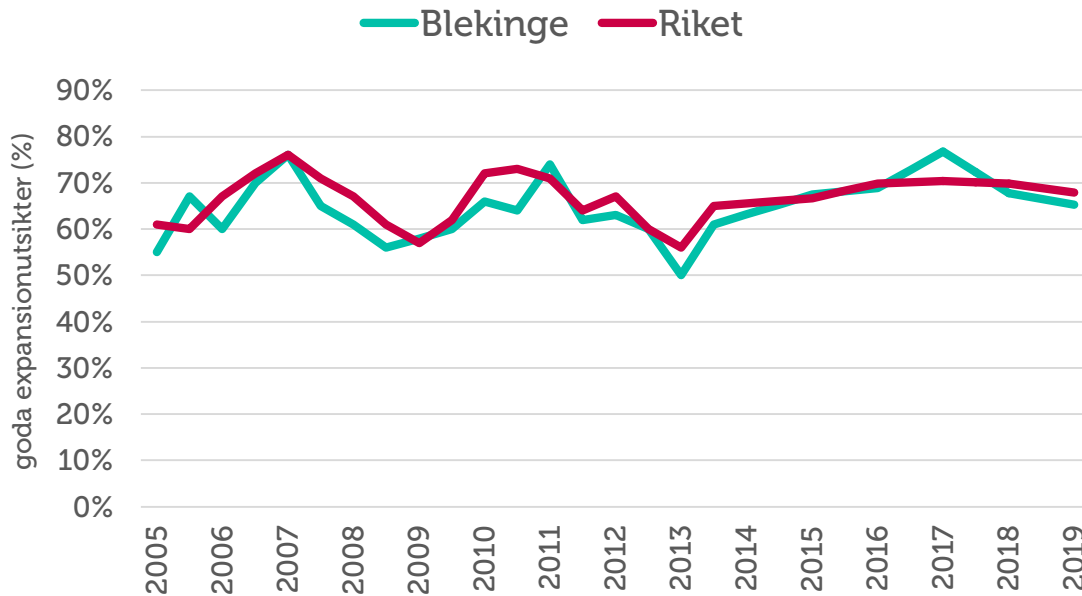
Företagens planer på eventuella prisförändringar ligger på en högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 45 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året, vilket är en knapp ökning från fjolårets 39 procent. Detta innebär att företagens förväntningar på att deras försäljningspriser ska öka har stigit kontinuerligt de senaste tre åren. Endast fem procent av företagen tror att deras försäljningspriser kommer att minska. Företagen i Blekinge län har därmed högre förväntningar gällande prisutvecklingen än genomsnittet för riket, där 40 procent av landets företagare räknar med att kunna höja försäljningspriserna.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Blekinge län upplever ungefär samma möjligheter att växa framöver som riksgenomsnittet. I länet anser 65 procent av företagen att de har goda utsikter att expandera på sikt. Motsvarande siffra för riket som helhet är 68 procent, se figur 9. För andra året i rad ser vi en avtagande andel företag i Blekinge län som ser goda expansionsutsikter. I 2017 respektive 2018 års Småföretagsbarometer såg 77 respektive 68 procent av länets företag goda möjligheter till expansion. I Blekinge vill nio av tio företag växa. Att färre företag ser goda möjligheter till expansion är sannolikt en effekt av att bristen på lämplig arbetskraft fortsatt upplevs som ett stort tillväxthinder.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2019

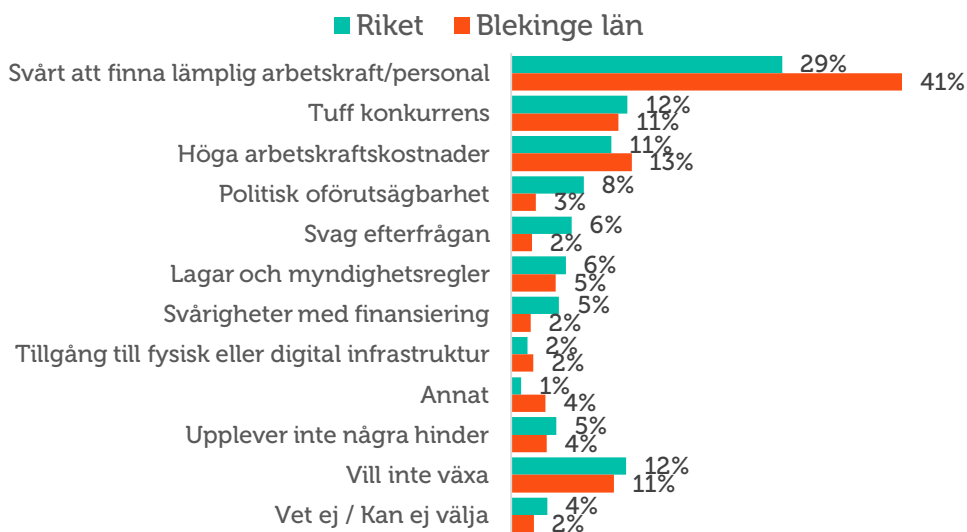

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Blekinges län och riket 2005-2019

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret som Blekinge läns småföretag upplever. Fyra av tio företag uppger detta som det enskilt största hindret för expansion. I fjolårets rapport var motsvarande andel 35 procent och året dessförinnan var andelen 21 procent. Bristen på lämplig arbetskraft som största tillväxthinder har därmed nära fördubblats de senaste åren i länet, och ligger betydligt högre än riksgenomsnittet. Det finns flera orsaker till rekryteringssvårigheterna. Men i dagens konjunkturläge är det inte för höga lönekrav eller kostnaden för att anställa som skapar de allra största problemen. De största utmaningarna ligger i matchningen. Företagen hittar inte personer med rätt utbildning och erfarenhet.

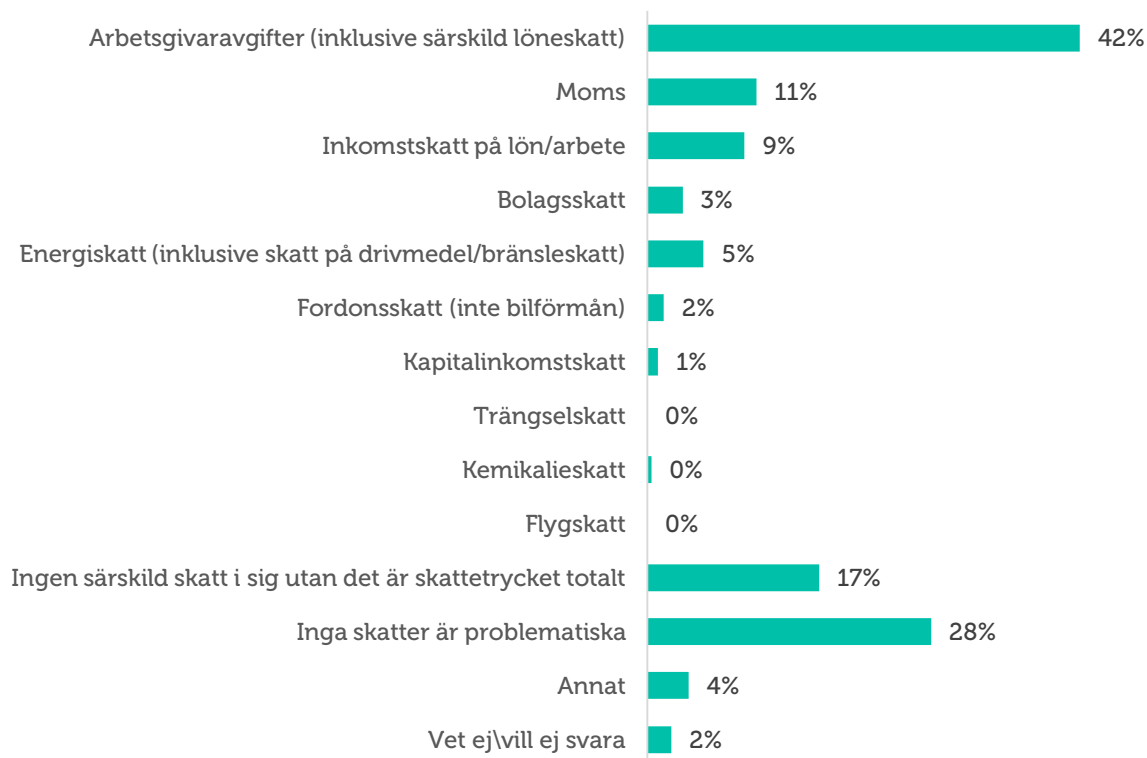
Vidare uppger 13 procent av företagen i länet att höga arbetskraftskostnader är ett tillväxthinder. Tuff konkurrens hamnar på tredje plats med elva procent av företagen som upplever det som största expansionshindret.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Blekinges län och i riket 2019 (procent)

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 12) ser vi att det framför allt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Till detta kommer också moms samt inkomstskatt på lön och arbete. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Omkring var fjärde företag upplever inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 12 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. De främsta orsakerna till nedgången jämfört med föregående undersökning är en svagare ökning i företagets orderingång följt av sysselsättning och omsättning. Småföretagen upplever alltså fortsatt en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

I Blekinge län var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i 2018 års mätning 66. Årets nettotal är 51 vilket alltså visar på en svagare tillväxt under det gångna året. Det stämmer väl överens med den prognos som småföretagen gav i fjolårets rapport. För de kommande tolv månaderna tror däremot företagen i Blekinge län på en återhämtning i tillväxttakten.

De främsta hindren för företagets tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Blekinge har omkring fyra av tio företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till att företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Oavsett konjunkturläge är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagsbarometern 2019 visar att reformer skulle ha stor betydelse, framförallt inom tre områden.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Småföretagens svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens är utbredd och hämmar deras expansionsmöjligheter. Kvaliteten i det svenska utbildningssystemet behöver säkras och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan. Detta i kombination med förenklade anställningsregler kan förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser.

Sänk kostnaden att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden. Förenkla regelverket vid nyanställningar och en översyn av lagen om anställningsskydd (LAS).

Öka incitamenten att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget fullt ut. En bidragande faktor är att socialförsäkringssystemet är mer anpassat för anställda än för företagare. En översyn av socialförsäkringssystemet behövs för att öka incitamentet att starta företag. Fler skulle sannolikt våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades.